

Forskarutbildningens ”gymnasifiering”

Forskarutbildningen i nationalekonomi har genomgått dramatiska förändringar under de senaste åren. Utvärderingen av nationalekonomi i HSRFs regi pekade på ett antal brister och gav ett flertal förslag till förändringar av forskarutbildningen. Dessa kom att innebära att man helt enkelt lade karbonpapper på utbildningsprogrammen vid amerikanska elituniversitet. De första två åren ägnas åt studier, de resterande två åt att skriva en amerikansk variant på avhandling – ett par uppsatser i en sammanläggningsavhandling.

Denna strömlinjeformning och kapitulation inför det amerikanska utbildningssystemet reflekterar i grund och botten den brist på självförtroende som i viss mån karakteriserar svensk nationalekonomi idag. Man

tittar nervöst på vad som görs vid MIT och Harvard och lever i förhoppningen om att ett slaviskt följande av dessa elituniversitet leder till en på lång sikt starkare kår av svenska nationalekonomer.

I detta tidiga skede vet vi inte om omdaning kommer att få de önskade effekterna på lång sikt. Redan idag kan man dock spåra vissa oönskade effekter av det nya systemet. Nedgraderingen av personliga initiativ i form av uppsatsskrivning till förmån för slaviskt tenterande av allt mer betungande kurser, gör det inte lättare för studenterna att skriva sin avhandling. Det kan också bli frestande för en student att ”ta en kurs till” istället för att ge sig in på det mödosamma arbetet att skriva en avhandling. Vidare är det inte säkert att

den genomsnittlige studenten har en briljant forskningsbar idé när han avslutat de två studieåren.

Snarare än att förenkla avhandlingsskrivandet och påskynda genomströmningen kan systemet ge omvänd effekt. Detta beror naturligtvis på hur man väljer att lägga nivån på licentiats- och doktorsexamen. Lic-avhandlingar kan nu vara nere i en uppsats på 30 sidor och även om detta i sig inte är något bevis på att kravnivån ändrats, kan det nya systemet självgenerera en kravsänkning. Den, kanske legitima, önskan som finns att i praktiken korta examenstiden till fyra år kan visa sig vara självuppfyllande och få till följd att kravnivån blir endogen snarare än exogen.

Jag tror att det räcker med ett studieår med baskurser – verktygslådan kan kompletteras när studenten jobbar med ett visst projekt. Detta ger i sin tur sannolikt uppslag till idéer och uppslag som kan användas i avhandlingen. Det nya systemets drag av supergymnasium leder säkert till tekniskt drivna studenter, men inte säkert till bättre forskare. Gymnasifieringen och den närmast patetiska övertron på utländska auktoriteter är två oroande inslag i omdaning av den svenska forskarutbildningen i nationalekonomi. Den student som eventuellt trodde att forskarutbildningen öppnade för ett nyfiket sökande efter kunskap finner sig snabbt tillbaka i ett gymnasium, där enda skillnaden är att klasskamraterna är något äldre. Sökandet efter kunskap reduceras till att hitta föreläsningssancteckningar vid ett missat undervisningstillfälle.

Mitt enkla förslag till en utbildning

med svensk identitet är kort och gott: mindre korvstoppling och mer individuellt arbete. Låt studenterna tidigt komma igång med skrivandet, idealt sett inom ett forskningsprojekt. Jag är övertygad om att utbildningen blir mer spännande och bättre bäddar för en framgångsrik karriär inom forskningen. Dagens program verkar trist, tråkigt och långt ifrån den bild som jag själv länge närt om forskning och forskarutbildning, nämligen ett forum som bereder plats för kreativitet och uppfinningsförmåga med nyfikenhet som den drivande kraften bakom den framgångsrike.

BENGT KRISTRÖM